

COL·LOQUI

Dídac Ramírez: He demanat la paraula per constatar l'alta qualitat de les comunicacions d'aquest matí i d'ahir a la tarda. Ha estat un matí molt satisfactori des del punt de vista intel·lectual i de la reflexió. En relació als tres nivells dels quals parlava jo ahir – economia, econòmica i política econòmica –, les intervencions d'aquest matí es podrien classificar cadascuna en un d'aquests àmbits. La comunicació de Jordi Carcasó sobre Mirabent és d'economia: ha parlat de la persona que compagina l'economia pràctica amb una dedicació acadèmica. La de la Dra. Carme Merchán ha estat una comunicació, com totes les seves, preciosa, encantadora: tractar les relacions humanes i la psicologia és un tema pròpiament d'economia. La comunicació de Joan Josep Vallbè s'ha de col·locar en l'ordre de l'econòmica: exemple clar de com la filosofia, en tot el terreny de la racionalitat, fa notables aportacions a l'econòmica. En el cas del Dr. Andreu Grau és una confluència de tots dos: que la filosofia parli i begui del pla general de comptabilitat, això és absolutament inèdit. La del Dr. David Ceballos, com ell molt bé ha dit, és la de l'economista que arriba als filòsofs per donar sentit a una classificació del temps en l'economia, cosa que sembla molt difícil, tant des de l'economia com des de la filosofia, i ell ho ha fet partint de Jaume Balmes. El Dr. Joaquim Perramon ha fet una excel·lent aportació sobre un tema purament filosòfic com és el de la probabilitat. Ell sap que, des de Leibniz i Bernoulli, la probabilitat no ha estat tractada amb la força amb què es va tractar en aquell temps; s'haurà d'esperar a Keynes per a recuperar-la. Finalment, l'excel·lent comunicació del Dr. Àngel Zaragoza, per a mi, posa de manifest un aspecte: la importància que, a vegades, té la xifra. Ens ha donat unes xifres molt seleccionades: en aquest cas, parla més una xifra que una imatge, parla més un guarisme que mil paraules. En aquest sentit, i en relació amb aquesta intervenció, és el significat del que ahir deia sobre l'àmbit de l'enginyeria social, de la praxi, de l'econòmica, en la qual el filòsof podria i deuria intervenir.

Pompeu Casanovas: Només un comentari sobre la paradoxa de Harrow, que ha esmentat el Dr. Perramon. Tant l'economia com el dret fan veure que el món és consistent i harmònic; és a dir, intentem creure que realment existeix aquesta harmonia i que es pot actuar

d'una forma consistent en el futur. Nosaltres, que, aquest any, acabem de ser convidats a treballar en una harmonització amb llenguatges d'ordinador del que és la legislació europea, que ja no es fa en llenguatge natural, ens trobem ara amb el següent: fa temps ja que es coneix el que s'anomena «la paradoxa del bon samarità», que és el fet de dir: «Prohibit matar». Molt bé, d'acord, el dret és això: prohibit, obligat, permès... Prohibit matar, però com quees mata, si es mata, que sigui sense dolor. Això és una paradoxa: tu no pots dir, lògicament: «Prohibit matar», i després dir: «Mata una mica menys, mata sense dolor», o, amb el bon samarità: «Prohibit ferir», però després dir: «Guareix». No es pot. Què vol dir això? Doncs que el món no és consistent; el dret, menys; i l'ètica, probablement tampoc. Ens estem enfrontant amb un món en què la incertesa, el risc és el que mana; és el que trobem i és el que hem de gestionar. El màxim que podem fer és la gestió probable de les coses, però no tenim aquesta seguretat, aquesta consistència, aquest món d'ahir que deien els literats, on ens creïem que existia un món que podia ser ben gestionat econòmicament i jurídicament; és, senzillament, l'altra banda de la paradoxa de la transitivitat, la paradoxa del bon samarità. No es pot dir: «Prohibit matar! Drets humans!» Molt bé, drets humans, però si mates, ja està, i això provoca una inconsistència.

Miguel Candel: Dues coses. Primera: preguntaria a la Dra. Carme Merchán, però sense demanar-li que contesti ara, sinó que ho mediti per a una segona edició de la seva intervenció: on posaria en aquestes comparacions o analogies que ha establert un factor econòmic, del qual s'ha parlat aquí molt poc, si no m'equivoco, i que va ser important per a Adam Smith, De Ricardo i Karl Marx, com va ser el treball. L'altra qüestió és: sobre aquestes inconsistències de què ara es parlava, jo crec que en el fons hi rau un principi que és sagrat de la majoria de les teories de l'acció racional, que és el principi d'independència. El principi d'independència ens l'hem de carregar d'una vegada, perquè no funciona. No és veritat que, si has escollit entre a i b , i t'estimes més a , quan et presenten una altra alternativa, mantinguis aquella preferència entre a i b ; és a dir, quan apareix una altra cosa, encara que estableixis una altra relació entre b i c , el conjunt canvia. Les teories de la decisió racional normalment intenten acotar tant el camp de la decisió que perden

de vista que l'home, en general, mira les coses sempre en conjunt, i que factors que, a primera vista, poden ser marginals, alteren el panorama general. En aquest sentit, vull dir una cosa que és un cert tribut a la psicologia femenina: una cosa que els homes considerem irracional de les dones és justament que, en general, tenen una tendència a mirar les coses d'una manera més global i, de vegades, incorren en aparents inconsistències; un factor que, per als homes, és irrellevant, a elles, en canvi, els altera la visió de conjunt i canvien de decisió en funció d'aquest nou factor aparegut. Els homes actuem més amb pinyó fix. Això ha estat una reflexió extemporània.